

Ime predmeta 1	VRTALNA KLADIVA (ZBIRKA)
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.161.Idrija
Upravljavec	Mestni muzej Idrija, Prelovčeva 9, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	510:IDR;RZ-397, RZ-402–RZ-411, RZ-413, RZ-415, RZ-416, RZ-609, RZ-695–RZ-698, RZ-704, RZ-705, RZ-718–RZ-726.
Klasifikacija dediščine	Rudnik

OPIS

Kratek opis	Zbirka 30 vrtalnih kladiv zajema predmete s pogonom na stisnjen zrak. Kladiva so sestavljeni iz ohišja z ročajem (pri nekaterih tudi prevlečen z gumo), odprtine za vstop stisnjenega zraka - znotraj je krožnikasti ventil, ventila za preusmerjanje zraka in bata. Predvsem pri večjih kladivih se je ohranila tudi podporna noga. Glede na težo lahko vrtalna kladiva razdelimo na: lahka - do 18 kg, srednje težka - med 18 in 27 kg, težka - med 27 do 100 kg. Razlike med posameznimi modeli vrtalnih kladiv so tudi glede na čas nastanka in zmogljivostjo kladiva – s čimer lahko ugotavljamo tudi stopnjo razvoja idrijskega rudnika v določenem času ter v vpenjalnih glavah in s tem tudi v premeru svedra.
--------------------	---

Mere	30 vrtnih kladiv različnih dimenzij.
Materiali	Jeklo, guma.
Datacija	Konec 19. stoletja.
Avtor / Proizvajalec	Različni modeli proizvajalcev: Flottmann; Ravne; Ingersol – Rand; Westfalia; Shank Length Holman; Climax; Chicago Pneumatic, Tampella.

Slikovne priloge

Prvotna raba

Strojno vrtanje so pri idrijskem rudniku uvedli leta 1874. Vrtalna kladiva so uporabljali za vrtanje vrtin v trdnejši hribini za odkopavanje rude v Rudniku živega srebra Idrija. V vrtalnem kladivu je bat udarjal v rednih presledkih na sveder z rezilom, kakor kladivo na dleto. Pri hodu nazaj se je bat zavrtel za določen kot, pri čemer se je zavrtel tudi sveder. Ta zasuk je omogočal postopno udarjanje rezila na vso površino vrtine. Leta 1914 se je rudniška uprava odločila za postavitev kompresorske postaje na IV. obzorju (183 m pod površjem), ki je med drugim oskrbovala 15 vrtalnih strojev na stisnjen zrak. Pri vrtanju se je sproščalo veliko finega prahu, ki se je usedal v pljuča rudarjev in povzročal bolezen silikozo. V 60. letih 20. stoletja so pri vrtanju pričeli uporabljati t. i. mokri postopek vrtanja. Z uporabo vode pri vrtanju pa se je količina prahu zmanjševala. V 60. letih je v jami na enkrat delovalo 75 vrtalnih strojev na veliki izmeni, oziroma 65 na mali, ter 15 odkopnih vrtalnih strojev. Med letoma 1967 in 1980 so izdelali povprečno tudi do 9.000 m vrtin in 8.000 metrov rogov letno.

Sedanja raba

Zbirka 30 vrtalnih strojev, se ohranja, varuje in prezentira kot pomembna dediščina rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. So del rudarske zbirke Mestnega muzeja Idrija. Ohranjeni so primerki lahkih, srednje težkih in težkih strojev s pogonom na stisnjen zrak. Med njimi je nekaj izjemnih primerkov, ko na primer srednje težko vrtalno kladivo Flottmann iz leta 1914 (RZ-415). Po večini so na voljo za ogled obiskovalcem, v okviru stalne razstave Mestnega muzeja Idrija, »Pet stoletij Rudnika živega srebra in mesta Idrija«. Nekateri od njih pa so shranjeni v depozitu in jih je mogoče uporabiti za občasne razstave. Vse vrtalne stroje je mogoče uporabiti za različne oblike promocije dediščine živega srebra.

Prvotna lokacija

Rudnik živega srebra Idrija.

Sedanja lokacija

Mestni muzej Idrija, grad Gewerkenegg (razstavni prostor 1);

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov

Vsi vrtni stroji so ustrezno konservirani. Več kot polovica vrtnih strojev je ohranjenih v celoti z vsemi deli, pri ostalih pa nekateri manjši sestavni deli manjkajo. Dodatni posegi niso potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.

Sedanje stanje

dobro

Potrebni ukrepi

Redno obdobjno vzdrževanje.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije

- Inventarna knjiga Mestnega muzeja Idrija.

Izpolnjevalec

Mestni muzej Idrija

Izpolnjeval je

Miha Kosmač

Datum objave

5. 3. 2018

Datum urejanja

Never